

у другій знизився відносно контролю на 8,9% ($P < 0,05$), у третій - на 11,3% ($P < 0,01$) і четвертій - на 11,7% ($P < 0,01$).

Відповідно зниження інтенсивності росту поросят збільшилися витрати корму на 1 кг приросту живої маси, у другій і третій групах на 9,9%, в четвертій на 12,4%.

Висновки. Застосування збалансованих комбікормів з використанням нетрадиційних білково-амінокислотних добавок дає змогу балансувати їх раціони за вмістом основних поживних речовин та поліпшувати їх засвоєння в організмі тварин.

Перспективи подальших досліджень. Проведені дослідження дозволяють рекомендувати використовувати глютенного корму у якості альтернативного джерела протеїну при організації збалансованої годівлі свиней.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Игнатьев В.Н., Брандис В.М. Сухой кукурузный глютен -высокобелковый корм // Технология ведения животноводства на промышленной основе: Сборник науч. работ / Молдав. НИИЖиВ. -Кишинев, 1982. - С. 153-159.
2. Комбикорма для свиней со сниженным удельным весом зерна и кормов животного происхождения: Методические рекомендации. - М: Россельхозакадемия, 2000. - С. 3-10.
3. Мошкutelо И., Вишняков М., Тюрин О. Глютеновые корм для молодняка свиней // Комбикорма. - 2000. - № 2. - С. 38-39.
4. Тюрин О.В. Новые виды кормовых продуктов //Комбикормовая промышленность. - 1998. - № 1. - С. 36-37.
5. Олонічева Р.В. Поживність та амінокислотний склад глютенного залишку після видалення крохмалю із зерна кукурудзи // Збірник, наукових праць Вінницького СГУ. - 1999. - Вип. 4. - С. 87-91.

УДК 636.082.22:636.4

ВИКОРИСТАННЯ ТРАНСГРЕСІЙНОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ВІДМІННОСТІ ПОРІД СВИНЕЙ РІЗНОГО НАПРЯМУ ПРОДУКТИВНОСТІ ЗА ГОСПОДАРСЬКО-КОРИСНИМИ ОЗНАКАМИ

Коваленко Т.С. – кандидат с.-г. наук, доцент ХДАУ

Постановка проблеми. Питання ідентифікації наявного генофонду ліній, типів і порід тварин або виявлення їх генетичної дискретності має важливе значення для практики племінної роботи при апробації нових селекційних досягнень, а також оцінки відмінностей структурних одиниць популяцій [1]. Ступінь своєрідності (відмінності) нових створених ліній, родинних груп і типів дозволяє об'єктивно судити про те, наскільки вони виділяються з вихідної популяції тварин. Тому, поряд з визначенням ступеня різниці груп за якісними ознаками виникає необхідність

оцінки дискретності певної групи тварин відносно всієї популяції (стада) за комплексом господарсько-корисних кількісних ознак.

Одним із прийомів оцінки подібності і відмінності груп організмів і їх сукупності (популяцій, стад, порід), що порівнюються, є аналіз трансгресії варіаційних рядів, що характеризують розподіл за декількома кількісними ознаками. Для цього визначається коефіцієнт n -мірної трансгресії для 2 груп генотипів, T -критерій. Чим ближче T до одиниці, тим тісніший зв'язок між групами, а чим ближче до нуля, тим групи далі відстоять між собою за комплексом слабо кореляційних ознак [2].

Завдання і методика досліджень. Нами визначено відмінності між 6 породами свиней різного напрямку продуктивності за комплексом відтворювальних і відгодівельних якостей. Основною задачею проведеної роботи було дослідити генотипи універсального і м'ясного напрямків продуктивності наявних на півдні України (ЗАТ "Фрідом Фарм Інтернешнл") тварин на генетичну відмінність. Оцінювали породи: велика біла (ВБ), велика біла англійської селекції (ВБА), українська м'ясна (УМ), червона білопояса (ЧБП), ландрас (Л) і дюрорк (Д). Для визначення генетичної відмінності порід визначали показники трьохмірної трансгресії, який дає можливість оцінити наскільки породи віддалені між собою.

Результати досліджень. Вивчені відтворювальні якості свиноматок за трьома показниками, які, на наш погляд, характеризують відтворювальні якості свиноматок: багатоплідність, голів; молочність, кг; середня жива маса поросяти у 26 діб, кг. Результати наведено в таблиці 1.

Найбільш продуктивною виявилась червона білопояса порода, яка переважає інші породи за всіма показниками: при найбільшій багатоплідності – 10,8 голів, молочність свиноматок становить 43,4 кг, а маса поросяти у 26 днів – 5,13 кг. Високі показники багатоплідності виявилися у свиноматок великої білої породи вітчизняної і зарубіжної селекції. Останні мали дещо більший рівень молочної продуктивності - 45,8 кг, проте поступилися за масою поросяти у 26 діб - 4,97 кг. Це можна пояснити недостатньою адаптацією тварин до кліматичних умов, а також утримання і годівлі. Приблизно однакову продуктивність у господарстві мали породи українська м'ясна та ландрас (багатоплідність становить 10,2 і 9,9 гол, молочність 43,8 і 43,3, маса поросяти у 26-денний вік - 5,28 і 5,43 кг відповідно). Свиноматки породи дюрорк мали найменшу багатоплідність (9,5 гол) і молочність (41,7 кг), проте материнські якості у них розвинені найкраще і жива маса поросяти у 26 діб найбільша серед усіх груп і складає 5,69 кг.

Таблиця 1 - Відтворювальні якості свиноматок різних генотипів

Генотип	Багатоплідність, гол	Молочність, кг	Середня жива маса поросяти у 26-денному віці, кг
Велика біла	10,5±0,20	41,9±0,61	5,13±0,10
Велика біла англійської селекції	10,5±0,12	45,8±0,30	4,97±0,07
Українська м'ясна	10,2±0,11	43,8±0,40	5,28±0,07
Червона білопояса	10,8±0,14	43,4±0,73	5,13±0,06
Ландрас	9,9±0,11	43,3±0,46	5,43±0,06
Дюрорк	9,5±0,11	41,7±0,39	5,69±0,06

Відтворювальні якості потрібні для вибору найбільш продуктивних за цими показниками материнських порід у товарних фермах з метою отримання гібридного поголів'я. Найбільш придатними для цього виявилися свиноматки порід велика біла вітчизняної та англійської селекції, а також червоної білопоясої породи.

Згідно результатів досліджень (табл.2), середньодобовий приріст усіх порід у господарстві на відгодівлі становив 781 г на добу, що значно перевищував даний показник по Херсонській області в цілому (515 г). Це свідчить про високий генетичний потенціал сучасних генотипів, а також про достатню забезпеченість господарства кормами та належні умови утримання тварин.

Таблиця 2 - Відгодівельні якості свиней різних генотипів

Генотип	Середньодобові прирости на відгодівлі, г	Вік досягнення живої маси 100 кг, днів	Затрати кормів на 1 кг прироста, корм. од.
Велика біла	725±4,15	192±1,30	3,59±0,02
Велика біла англійської селекції	988±2,18	176±0,96	2,9±0,02
Українська м'ясна	701±3,56	200±1,22	3,74±0,03
Червона білопояса	869±3,58	199±1,17	4,00±0,03
Ландрас	697±2,11	194±2,02	4,51±0,03
Дюрок	704±4,03	195±0,96	3,93±0,02

Найкращі показники відгодівлі показала велика біла порода англійської селекції. Тварини цієї породи досягли живої маси 100 кг у віці 176 діб з середньодобовим приростом 988 г і витратами кормів на 1 кг приросту 2,9 корм. од.

Приблизно однакову продуктивність виявили вітчизняні породи велика біла та українська м'ясна, а також порода дюрок: середньодобовий приріст становив відповідно 725, 701 та 704 г при витратах кормів на 1 кг приросту 3,91, 3,74 і 3,93 корм. од. Живої маси 100 кг першими досягли тварини великої білої породи - у 192 доби, дюрок і українська м'ясна - відповідно у 195 і 200 діб.

Червона білопояса порода характеризувалась високими середньодобовим приростом – 869 г, проте витрати кормів досить високі - 4 корм. од. Найменший приріст серед усіх груп мали тварини породи ландрас - середньодобовий приріст становив 697 г з витратами на 1 кг приросту 4,05 корм. од.

Аналіз відгодівельних якостей генотипів, наявних у господарстві, показав доцільність використання усіх порід у схрещуваннях для отримання гібридного поголів'я, яке буде поєднувати ознаки високого середньодобового приросту, витрат кормів і віку досягнення забійних кондицій.

Показники трансгресії за відтворними якостями наведено у таблиці 3

Таблиця 3 - Показники трансгресії за відтворювальними якостями свиноматок різних порід

Генотип	ВБ	ВБА	УМ	ЧБП	ЛН	Д
ВБ	×	0,05	0,06	0,09	0,06	0,05
ВБА	×	×	0,10	0,08	0,08	0,04
УМ	×	×	×	0,09	0,13	0,08
ЧБП	×	×	×	×	0,07	0,04
ЛН	×	×	×	×	×	0,11
Д	×	×	×	×	×	×

Згідно отриманих даних найбільшу генетичну подібність виявлено для порід ландрас та українська м'ясна - 0,13, ландрас та дюрк - 0,11 і українська м'ясна та велика біла англійської селекції - 0,10. Більш низький рівень трансгресії виявлено у порід велика біла та червона біло пояса - 0,09, велика біла англійської селекції та червона білопояса - 0,08, велика біла англійської селекції та ландрас - 0,08, а також українська м'ясна і дюрк - 0,08. Як видно з таблиці, найбільша подібність спостерігається між породами одного (м'ясного) напрямку продуктивності. Найменша трансгресія виявлена між універсальними і м'ясними породами - на рівні 0,05-0,06.

Трансгресія за відгодівельними якостями наведена в таблиці 4.

Таблиця 4 - Показники трансгресії за відгодівельними якостями свиноматок різних порід

Генотип	ВБ	ВБА	УМ	ЧБП	ЛН	Д
ВБ	×	0,14	0,07	0,02	0,07	0,11
ВБА	×	×	0,02	0,02	0,26	0,09
УМ	×	×	×	0,01	0,06	0,1
ЧБП	×	×	×	×	0,06	0,04
ЛН	×	×	×	×	×	0,06
Д	×	×	×	×	×	×

Під час оцінювання, зв'язку між трансгресією та напрямком продуктивності за відгодівельними якостями не виявлено. Найбільший рівень подібності отримано між великою білою породою англійської селекції та ландрасами - 0,26. Для інших порід трансгресія коливається від 0,01 до 0,14. У цілому по господарству спостерігається високий рівень дискретності між породами як за відтворювальними, так і за відгодівельними ознаками. Це гарантує високий ефект від поєднань будь-яких генотипів і отримання продуктивного потомства від них.

Висновки та пропозиції. Встановлено, що однією з основних характеристик порід, ліній, замкнених популяцій є їх генетична відмінність (дискретність) від інших складових, що є базою для отримання явища гетерозису при схрещуванні і міжпородній, міжлінійній гібридизації [3,4]. Використаний у наших дослідженнях трансгресійний аналіз дозволяє отримати відмінності порід і їх структурних складових за основними ознаками відтворювальних та відгодівельних якостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Акневський Ю.П. Інтер'єрні особливості свиней різних генотипів / Ю.П. Акневський, Л.П. Гришина // Аграрний вісник Причорномор'я. – 2006. – Вип. 32. – С. 45-46.
2. Серомолот В.В. Оценка степени дискретности отдельных родственных групп сельскохозяйственных животных методом математической статистики. / В.В. Серомолот, С.И. Святченко // Сельскохозяйственная биология.-1984.- № 3.- С. 119 - 120.
3. Практична результативність новітніх теорій та методології селекції / [Зубець М.В., Буркат В.П., Єфіменко М.Я. та ін.] // Вісник аграрної науки. –

2000. - №12. – С. 73-77.

4. Филатов А. Совершенствование селекционно-племенной работы в свиноводстве / А. Филатов // Зоотехния. -2004. –№ 4. – С. 2-4.

УДК: 636.32/ 38.085.25/087.72

ТЕХНОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ МОЛОКА ВІВЦЕМАТОК

Козирь В.С. - д.с.-г.н., професор,

Василенко Т. О. - асистент, Дніпропетровський ДАУ

Постановка проблеми. Молоко - унікальний продукт, створений природою для забезпечення новонародженого організму усіма поживними та біологічно активними речовинами [1]. Порівняно з молоком інших сільськогосподарських ссавців, овече молоко має неоціненне значення у забезпеченні людей високобілковими продуктами харчування тваринного походження, оскільки білок овечого молока перетравлюється на 99,1 %, а білок коров'ячого молока - лише на 92,6 %. На відміну від коров'ячого, в овечому молоці міститься у 1,5 рази більше сухої речовини, за рахунок майже удвічі більшого вмісту жиру, білку, кальцію. Як наслідок, поживність його вище [2].

Стан вивчення проблеми. Важливим фактором, що визначає склад і властивості молока, а також придатність його для годівлі тварин і вживання у їжу людині, та подальшої переробки на молочні продукти, являється кількість, якість та співвідношення кормів у раціоні тварини [4]. Загальний рівень годівлі вівцематок, вміст у раціонах білка, вуглеводів, жиру, мінеральних речовин, зокрема сірки, і вітамінів впливають не лише на надої, але й змінюють склад і властивості молока, а, відповідно, інтенсивність росту та здоров'я приплоду та якість молочних продуктів [5].

Завдання та методика досліджень. Науково-господарський експеримент з вивчення впливу кормів раціону з додатковим введенням різної кількості сірки на перетравність поживних речовин кітними вівцематками було проведено згідно загальноприйнятим методикам і рекомендаціям [1].

Основний раціон (ОР) піддослідних тварин складався з кормів типових для умов степу України.

Аналіз забезпеченості маток кормами основного раціону свідчить, що рівень годівлі відповідав нормативним вимогам згідно з їх фізіологічним станом та для отримання запланованої продуктивності [3]. Але, кількість сірки склала лише 5,5 г, що є нижньою межею потреби. Саме тому тваринам I, II та III дослідних груп додатково до нормованої кількості сірки було введено в раціони відповідно 0,55 г (або 10 %), 1,1 г (20 %) і 1,65 г (30 %) елементарної сірки на одну голову за добу (табл. 1).

Піддослідних тварин годували зранку та ввечері з вільним доступом до води.